

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

Ekologické zemědělství a spotřeba biopotravin v ČR

Magdalena Dudková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem diplomové práce je statistická komparace údajů, které se týkají ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin v České republice a Evropské unii. Teoretická část je zaměřena na vymezení a definici ekologického zemědělství, je uvedena platná legislativa včetně podmínek pro žádost o registraci ekologického zemědělství, ale i podmínek pro zrušení a zánik registrace. Dále jsou v diplomové práci uvedeny hlavní obecné nástroje politiky ekologického zemědělství v České republice a zhodnocení stavu ekologického zemědělství v Evropské unii. Teoretická část se také zbývá biopotravinami, jejich definicí, označováním jak v České republice, tak i v Evropské unii, zpracováním bioproduktů a podmínkami jejich následného skladování. Ve vlastní práci je provedena analýza českého ekologického zemědělství, kde je zkoumána především struktura půdního fondu, vývoj ekologicky hospodařících farem, ekologická živočišná a rostlinná produkce. Je provedena detailní analýza ekologického zemědělství v České republice v roce 2013 pomocí časových řad a vyřčena predikce pro následující tři období. Déle je zhodnocen trh s biopotravinami jak na úrovni České republiky, tak i na úrovni Evropské unie. Vlastní práce obsahuje anonymní dotazníkové šetření, na jehož základě byly stanoveny hypotézy o nákupu a spotřebě biopotravin. Závěr obsahuje shrnutí práce z provedených analýz a následné posouzení vývoje ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin do budoucna.

Klíčová slova: Ekologické zemědělství, legislativa, ekofarma, biopotravina, trh, statistická analýza, časová řada, trendová funkce.

Úvod

Ekologické zemědělství má v současné době stále větší význam. Spotřebitelé se častěji zajímají o původ a kvalitu potravin, které kupují a následně konzumují. Zvyšuje se podíl spotřebitelů, kteří kupují biopotraviny, ovšem tento zvyšující se trend není nijak radikální, neboť pro značnou část spotřebitelů se cenově jedná spíše o luxusní zboží, které si dopřejí jen výjimečně. Důvodem pro vysokou cenu je zejména náročnost produkce biopotravin.

Ekologickým zemědělstvím se rozumí systém řízení zemědělského podniku, jenž spojuje environmentální postupy s vysokou úrovní biologické rozmanitosti, ochranou přírodních zdrojů, uplatňováním přísných norem pro dobré životní podmínky zvířat a se způsobem produkce za použití přírodních látek a procesů. Hlavním rysem ekologického zemědělství je ochrana životního prostředí.

Cíl práce a metodika

Cílem práce je analýza ekologického zemědělství a spotřeba biopotravin v České republice a komparace s Evropskou unií. V praktické části se práce zabývá statistickou analýzou ekologického zemědělství a spotřebou biopotravin v České republice, jejich vývojem a predikcí pro následující období. Pro zpracovávání a následné analýzy použitých statistických údajů, byly použity časové řady a jejich analýzy. Časová řada je posloupnost, ve které figurují prostorově a věcně srovnatelná pozorování. Vlastní analýzou časových řad se pak rozumí soubor metod, sloužící k detailnímu popisu analyzovaných časových řad a také k určování predikcí pro budoucí chování dané časové řady. Údaje byly čerpány z dat Českého statistického úřadu, Ministerstva zemědělství a z dat Eurostatu.

Výsledky analýzy

V České republice má výměra zemědělské půdy využívané k ekologickému zemědělství stále rostoucí tendenci a nyní činí 493 896 ha, počet ekofarem je 3 926. Ekologické zemědělství zaujímá 12 % z celkové výměry zemědělské půdy. Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství je zastoupena z 83 % trvalými travními porosty, z 12 % ornou půdou, z 1,5 % trvalými kulturami a z 3,5 % ostatními plochami.

Celkový počet zvířat v ekologické zemědělství činil v roce 2013 celkem 546 051 kusů, z čehož největší zastoupení měl skot (46 %), dále drůbež (31 %) a ovce (19 %). V oblasti rostlinné produkce byly nejvíce zastoupeny obiloviny (48 %), plodiny sklizené na zeleno (37 %) a olejnin (5 %).

Hlavními oblastmi ekologického zemědělství jsou pohraniční oblasti Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského, Plzeňského a Ústeckého kraje, v těchto krajích se nachází více než 60 % veškerých ploch využívaných k ekologickému hospodaření.

V Evropské unii má největší podíl ekologicky obhospodařované půdy Španělsko (17 %), ovšem z hlediska výměry ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy, figurovalo na první příčce Rakousko (19 %).

Také obchod s biopotravinami v České republice vykazuje rostoucí tendenci a v roce 2012 činila spotřeba 1,776 mld. Kč, ovšem v přepočtu na jednoho obyvatele činí spotřeba jen 169 Kč za rok. Nejvíce biopotravin Češi nakoupí v maloobchodních řetězcích (65 %) a v prodejnách se zdravou výživou (19 %). Nejvíce se nakupují bioprodukty ve formě hotových pokrmů pro děti, dále mléčné výrobky a ovoce se zeleninou.

V Evropě se nejvíce utratí za biopotraviny ve Švýcarsku (189 EUR/obyvatel/rok), poté v Dánsku (159 EUR/obyvatel/rok) a v Lucembursku (143 EUR/obyvatel/rok).

Nejvýznamnější trh s biopotravinami je v Německu (7 040 mil. EUR), Francii (1 982 mil. EUR) a Itálii (1 889 mil. EUR). Ve srovnání s evropskými zeměmi je spotřeba biopotravin v České republice velice nízká (0,66 % z celkové spotřeby potravin), v Dánsku, Rakousku a Švýcarsku se spotřeba biopotravin pohybuje mezi 6,3 až 7,6 %.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že respondenti pojem biopotravina znají, ovšem biopotraviny nakupuje pouze polovina respondentů, nejčastěji nakupují respondenti potraviny pouze 2 – 3 krát do měsíce nebo méně často a ve většině případů částka nepřesáhne 1 000 Kč. Nejčastějším důvodem pro nákup biopotravin je kvalita. Z dalších ekologických produktů se nakupuje především kosmetiku a čisticí prostředky. Informace respondenti získávají na internetu nebo od přátel. Při testování závislosti bylo zjištěno, že pohlaví souvisí s nákupem biopotravin a biopotraviny nakupují více ženy. Dále byla prokázána závislost mezi výší měsíčního příjmu a nákupem biopotravin.

Závěr

Ekologické zemědělství vykazuje dlouhodobě stálý nárůst vůči zemědělství konvenčnímu. Z provedených odhadů vyplývá, že se v budoucnu bude zvyšovat počet ekologicky hospodařících farem a také výměra ekologicky obhospodařované půdy se bude zvyšovat na úkor půdy používané pro konvenční zemědělství. Problematika ekologického zemědělství je oblastí, která se stále rozvíjí a ke svému rozvoji využívá různých dotačních programů. I přes stagnaci ekologického zemědělství mezi lety 2011 a 2013 se očekává jeho opětovný nárůst. K rozvoji přispívá i Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství.

Současným trendem jsou zdravé a kvalitní potraviny, za které si je část spotřebitelů ochotna připlatit. I přes tento trend je stále spotřeba biopotravin v České republice výrazně nižší než v zemích západní Evropy a čeští spotřebitelé ve většině dávají přednost ceně před kvalitou potravin.

Ke zvýšení zájmu spotřebitelů o biopotraviny je jedním z nejdůležitějších kritérií cena, ovšem zmíněné kritérium je jen těžko měnitelné. Ke zvýšení poptávky po bioproduktech jsou důležité i technologické výzkumy, které by spotřebitele přesvědčily o kvalitě a nutriční hodnotě biopotravin.

Seznam použitých zdrojů

1. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015*. Praha: MZe, 2010. 36 s. ISBN 978-80-7434-007-9.
2. ARLT, J., ARLTOVÁ, M.: *Ekonomické časové řady*. Professional Publishing, 2009. 275 s. ISBN 978-80-86946-85-6.
3. BLATNÁ, D. *Metody statistické analýzy*. 4. vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2009. 92 s. ISBN 80-72651-43-9.
4. *Facts and figures on organic agriculture in the European Union* [on-line]. European Commission, 2013. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic-2013_en.pdf.
5. FRANCIS, A. CH.: *Organic Farming: The Ecological System*. ASA-CSSA-SSSA. Madison. 2009. 353 s. ISBN 978-08-91181-73-6.
6. HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. 8. vydání. Praha: Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
7. MOUDRÝ, J., PRUGAR, J.: *Biopotraviny*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací. 2002. 37 s. ISBN 80-7271-111-3.
8. *Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020*. [on-line]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/321101/PRV_do_vlady.pdf.
9. *Ročenka ekologického zemědělství v České republice 2013*. Praha: Mze, 2013. 52 s. ISBN 978-80-7434-177-9.
10. *Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství*. Praha: MZe, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7084-745-9.